

حسن صباح فرمانروای قلعه الموت

تصویب تالیفات

تیمار مقله ردا و ناله و ولیمه نومه

داوود شلیف نومه : تشریح و ترجمه

۱۹۹۱ نومه : نومه نومه نومه نومه نومه

۲۰۰۵ نومه : نومه نومه نومه

۲۱ مؤلف : حسن فضیلت خواه

۲۲ نومه : ۲۰۰۵ نومه

۲۳ نومه : نومه نومه نومه

۲۴ نومه : ۸۳۳-۸۳۲-۸۳۱-۸۳۰

۲۵ نومه : ۸۳۳-۸۳۲-۸۳۱-۸۳۰

۲۶ نومه : ۸۳۳-۸۳۲-۸۳۱-۸۳۰

۲۷ نومه : ۸۳۳-۸۳۲-۸۳۱-۸۳۰

۲۸ نومه : ۸۳۳-۸۳۲-۸۳۱-۸۳۰

فهرست

سابقه و چگونگی پیدایش فرقه‌های مذهبی اسلام (فرقه هفت امامی اسماعیلیه)

- ۱۵..... سابقه چگونگی پیدایش فرقه هفت امامی
۲۴..... اوضاع عمومی ایران و ایرانیان بعد از سقوط ساسانیان و وضعیت پیروان مذاهب در کشورمان:

آغاز فعالیت حسن صباح و مسئله خاندان ترک تبار سلجوقی

- ۳۵..... حسن و پدرش در راه نیشابور
۳۹..... هدف حسن صباح از حضور در اصفهان و دربار ملکشاه:
۴۰..... پیشینه ورود اقوام ترک تبار به ایران
۴۵..... خواجه عمید کُندری وزیر آلپ ارسلان
۴۸..... ماجرای قتل سلطان آلپ ارسلان
۵۰..... روایت دوم از قتل آلپ ارسلان
۵۳..... خواجه نظام چه کسی بود؟!
۵۴..... حسن صباح در اصفهان و در دربار ملکشاه سلجوقی
۵۵..... ورود حسن صباح به اصفهان و دربار ملکشاه
۵۶..... ترفند حسن صباح
۶۲..... دیدار حسن صباح با عبدالملک عطاش

حسن صباح در راه مصر

- ۶۷..... ورود حسن صباح به قاهره
۶۹..... اولین عکس العمل حسن صباح

بازگشت به ایران و مکان یابی با تصرف قلعه الموت

- ۷۱..... بازگشت به ایران
۷۲..... مشاهدات حسن در مصر
۷۵..... تصمیم حسن صباح
۷۸..... ماجرای معجون رئیس ابوالفضل
۸۰..... ایرانگردی حسن صباح به قصد جایابی
۸۲..... حسن در راه مازندران
۸۵..... حسن صباح در قزوین
۸۶..... آغاز حرکت به سوی الموت
۸۶..... حسن صباح وارد الموت می شود

وقایع قلعه الموت

قلعه الموت در دست چه کسی بود ۸۹

حال و روز قلعه الموت هنگام حضور حسن ۹۲

نخستین عکس‌العمل حکومت سلجوقی در مقابل حسن صباح ۹۵

متن اخطارنامه ملک‌شاه به حسن صباح ۹۷

نخستین عکس‌العمل ملک‌شاه به پاسخ نامه‌اش ۱۰۱

حمله ارسلان تاش به قلعه ۱۰۲

باخبر شدن حسن صباح از حرکت قشون ارسلان تاش ۱۰۴

ورود قشون ارسلان به چم الموت ۱۰۵

جنگ چم الموت ۱۰۸

عملیات شبیخون چگونه انجام شد ۱۰۹

سیاست قلعه‌گیری و قلعه‌سازی حسن صباح

سیاست قلعه‌گیری حسن صباح ۱۱۵

تصرف سایر قلاع ۱۱۶

چگونگی تصرف قلعه لمبسر ۱۱۸

سری به قهستان بزینیم ۱۲۲

نهضت قلعه‌گیری و قلعه‌سازی ادامه می‌یابد ۱۲۲

قلعه ارجان ۱۲۳

ابتکار حسن در قلعه‌سازی ۱۲۳

ویژگی‌های قلاع اسماعیلیه

نگاهی دگربار به ویژگی‌های قلاع اسماعیلیه ۱۲۷

۱- برج و باروی مستحکم ۱۲۷

۲- ورودی‌های کاملاً پنهان و پوشیده شده ۱۲۸

۳- قرار داشتن قلعه بر روی صخره‌های مرتفع ۱۲۸

۴- موقعیت جغرافیایی مطلوب در منطقه پیرامون قلعه ۱۲۹

۵- قرابت مکانی ۱۳۰

۶- برخورداری از ارتباط متقابل ۱۳۰

۷- فرماندهی و رهبری قلعه‌ها ۱۳۱

۸- قلعه‌های ویژه ۱۳۲

فدائیان مطلق حسن صباح

فدائیان مطلق چه کسانی بودند؟ ۱۳۳

داعیان چگونه خواجه می‌شدند؟! ۱۳۵

روش خواجه کردن افراد (مردان) ۱۳۶

محل حضور و سکونت فدائیان مطلق ۱۳۸

برخورد شیرزاد با فدائیان مطلق ۱۴۰

خزانه و سلسله مراتب در فرقه اسماعیلیه

خزانه ۱۴۷

منابع مالی و درآمدی خزانه ۱۴۷

سلسله مراتب در فرقه اسماعیلیه ایران ۱۵۲

ماجرای قتل شیخ شرف‌الدین طوسی

ماجرای قتل شیخ شرف‌الدین طوسی ۱۵۵

حیله شیخ یوسف صباغ برای به دام انداختن شیخ شرف‌الدین ۱۵۸

بهشت افسانه‌ای الموت! ۱۶۳

مشق نظام در دره الموت ۱۶۴

مانیفست و سیاست‌های جامع حسن صباح

مانیفست حسن صباح (چهارچوب عقیدتی پیشوای اسماعیلیه) ۱۶۷

سیاست و رویه‌های اقتصادی فرمانروای الموت ۱۶۸

اقدامات درمانی و پزشکی حسن صباح ۱۶۹

اقدامات فرهنگی و اجتماعی حسن صباح ۱۷۰

حسن صباح و مجرمان ۱۷۲

نقشه قتل خواجه نظام الملک

نقشه قتل خواجه نظام الملک طوسی ۱۷۳

فرصت طلایی ۱۷۷

حال و روز خواجه نظام در ماه‌های پایانی وزارت ۱۸۱

قتل خواجه چگونه به وقوع پیوست ۱۸۵

آخرین سال عمر خواجه نظام و آخرین سفر او در رکاب ملک‌شاه ۱۸۶

مرگ ملک‌شاه، وقایع و حوادث پس از آن

مرگ ملک‌شاه ۱۹۱

ایران بعد از مرگ ملک‌شاه و اوضاع خاندان سلاجقه ۱۹۲

بازگشت ترکان خاتون بیوه ملک‌شاه از بغداد ۱۹۳

چگونگی انتقال تکش (بکتاش) از عراق به ایران ۱۹۶

نبرد موصل ۲۰۰

ورود تکش به اصفهان ۲۰۴

ترکان خاتون بعد از آمدن تکش ۲۰۵

سرنوشت برکیارق و چگونگی رهانیدن او از زندان ترکان خاتون ۲۰۶

گنج موهوم ۲۱۰

بیماری پسر ترکان خاتون ۲۱۳

برکیارق در قلعه ارجان فارس ۲۱۹

وضع خاتون بعد از فوت فرزندش ۲۲۲

۲۲۳	ترکان خاتون در باغ شمشاد
۲۲۴	دسیسه ترکان خاتون برای قتل ابوحمزه کفشگر
۲۲۶	حسن صباح و برخورد با ترکان خاتون
۲۲۷	جواد ماسالی از طرف حسن صباح راهی اصفهان می‌شود
۲۲۹	جواد ماسالی دستگیر می‌شود
۲۳۲	محمود سجستانی باخبر می‌شود
۲۳۳	خشم تکش و مقابله محمود
۲۳۶	تکش در قلعه ارجان و برکیارق در اصفهان
۲۳۷	باطنی شدن ترکان خاتون
۲۳۸	روز مقرر
۲۳۹	تقاضای برکیارق از محمود سجستانی درباره ترکان خاتون

موضوع جانشینی حسن صباح و نقشه ترکان خاتون با همدستی جواد ماسالی

۲۴۱	طرح موضوع جانشینی حسن صباح
۲۴۵	نقشه‌ای که ترکان خاتون بدست جواد ماسالی داده بود
۲۴۶	حسن چه کسی را معرفی کرد
۲۴۷	جواد ماسالی سرخورده شده و در صدد اجرای نقشه برآمد
۲۵۰	برخورد حسن صباح با جواد ماسالی
۲۵۱	جواد ماسالی در محضر حسن صباح
۲۵۵	عکس‌العمل جواد و حمله به حسن صباح

ترکان خاتون، حسن صباح و قتل خاتون

۲۵۷	و اما عکس‌العمل ترکان خاتون
۲۵۸	حکم قتل ترکان خاتون
۲۶۰	داوود نیکنایی در راه فومنات
۲۶۱	چگونگی سوء قصد به جان خاتون
۲۶۴	فرمان حمله به قلعه الموت
۲۶۵	پایان کار خاتون
۲۶۶	حال حسن صباح در ارگ الموت

پایان عمر حسن صباح

۲۶۷	مرگ حسن صباح
-----	--------------------

پیش‌گفتار

کتاب حاضر را تقدیم می‌کنم به عموم علاقمندان تاریخ پربار و پرفراز و فرود ایران کهنسال، به ویژه پژوهش‌گران جوان که خواهان کسب اطلاعات بیشتر در مورد فرقه هفت امامی اسماعیلیه هستند.

از فرزند عزیزم آقای مهندس مجتبی فضیلت‌خواه که مقدمات چاپ این اثر را فراهم نمودند سپاسگزارم.

با احترام

حسن فضیلت‌خواه

مقدمه:

در زمان حکومت سلجوقیان و مقارن با سلطنت ملکشاه سلجوقی و وزارت خواجه نظام الملک طوسی، نهضت دامنه دار و پایداری در ایران پدید آمد که رهبری آن را مردی بنام حسن صباح برعهده داشت و به فرقه اسماعیلیان ایران شهرت یافت.

حسن صباح که نام و آوازه اش با قلاع مستحکم و فدائیانش هنوز هم بر سرزبانهاست از چهره های شگفت انگیز و افسانه ای تاریخ است.

او کسی است که دوست و دشمن در داخل و خارج از مرزها درباره اش سخنها گفته و قلم فرسایی ها نمودند و کتابها و مطالب ضد و نقیض بسیاری را نگاشته اند. امروزه که قریب نهصد سال از حیات آن فرقه و آن پیشوا می گذرد، پژوهشگران و تاریخ نگاران باز هم علاقه مندند درباره حسن صباح و نهضتی که پدید آورده و تشکیلاتی که به راه انداخته بود تحقیق و پژوهش نمایند تا بلکه بتوانند ابعاد ناشناخته آن فرقه را بیابند و برای امروزیان روشن کنند.

بی شک فرقه اسماعیلیه در ایران به رهبری حسن صباح با آن حوادث و وقایعی که رقم زد از موضوعات بسیار جذاب و شیرین تاریخ برای تاریخ پژوهان و علاقه مندان محسوب می گردد.

فرقه هفت امامی اسماعیلی قبلاً در سرزمین های اسلامی در حجاز و عراق و آفریقا در همان قرون اولیه هر ق پدید آمده و دارای حیات سیاسی بوده و فعالیت داشته اند اما حیات این فرقه در ایران به رهبری حسن صباح دارای ویژگیهای خاص و متمایز از دیگران بود.

رهبری این جریان و این دعوت نوییعی حسن صباح خود از چهره های سیاسی و مذهبی شگفت انگیز تاریخ است.

شرح کامل زندگینامه و حیات سیاسی حسن صباح را در صفحات آینده به تفصیل خواهیم آورد اما در مقدمه به این مختصر بسنده می‌کنیم که حسن ابن علی ابن محمد ملقب و مشهور به صباح در ملک ری دیده به جهان گشود. پدرش بر مذهب امامیه (شیعه اثنی عشری) بود ولی سنیان وی را بدین خطاب می‌کردند!

فرزند او حسن از همان طفولیت دارای روحیه پرسشگری و کنجکاوی بود و به همین دلیل همراه پدرش در مجالس و مباحثات بزرگان و دانشمندان شیعه و سنی شرکت می‌جست و سؤالات پیچیده‌ای هم از پدرش می‌پرسید. پدرش وی را به مکتب امام موفق نیشابوری در نیشابور برد و حسن مدتی از محضر آن دانشمند سنی مذهب شافعی غیر متعصب تلمذ کرد.

حسن صباح به ری بازگشت و پس از بررسی‌های مفصل و طولانی سرانجام بر مذهب شیعه هفت امامی درآمد و اسماعیلی شد.

مدتی به اصفهان و به دربار ملک‌شاه رفت تا اوضاع آن جا را بررسی نماید و در مسند مشاور ملک‌شاه درآمد و بعد از چندگاهی با دسیسه خواجه نظام الملک از دربار اخراج شد.

با راهنمایی عبدالملک عطاش راهی سززمین مصر شد تا با خلیفه فاطمی مصر که منصب امامت و خلافت اسماعیلیان را برعهده داشت دیدار و بیعت نماید. حسن صباح مدت هیجده ماه در مصر زندگی و فعالیت کرد و سپس به ایران بازگشت. ده سال بعد قلعه الموت را تصرف و سایر قلاع موجود در اقصی نقاط ایران را به چنگ آورد.

او پیروان و سربازان خویش را به درون آن قلعه‌ها کشانید تا از تعرض و آسیب حکومت سلجوقی در امان بمانند.

این دژهای تسخیرناپذیر تا یکصد و پنجاه سال بعد از حسن صباح پناهگاه پیروان او بود. حسن صباح حکومت و فرمانروایی مستقلی را در حصار و برج و باروی آن قلعه‌ها آن‌هم در درون و حیطة حکومت سلجوقی پدید آورد که سالیان سال ادامه حیات داد.

سرانجام با حمله سنگین و بنیان‌برانداز مغولان به سال ۶۵۴ هـ ق در عهد هلاکوخان مغول (نواده چنگیز خان) قلاع آنان تصرف و تخریب گردید و ساکنان آن بر اثر مقاومت، مقتول یا تسلیم گردیدند آخرین امام اسماعیلیان رکن‌الدین خورشاه از قلعه الموت فرود آمد و خود و کلید قلعه را تسلیم مغولان کرد.